

NÉPAKARAT

SZOCIALISTA MUNKÁSLAP

Minden eddigi társadalom története

osztályharcok története.

Világ proletárjai egyesüljétek!

„Az iparilag fejlettebb ország a leg-
vésebb fejlettségű saját jóléte háján
mutatja.” (Marx.)

No. 2. szám. Vol. VI. évfolyam.

New York, 1908 január 7.

Egyes szám ára 2 cent.

Csuhá, pálinka, töke.

A csuha jó barátja a pálinkának, a pálinka a csuhának, mindkettő pedig édes testvére a tökének, ez a modern szentháromság, mely egymást soha el nem hagyja, egymást védve akar élni, egymást védve fogják is elpusztulni; ha egyiknek jól megy a business, a másik is jó kelendőségnek és legjobbjaként örvend, s csodálatosan néha mégis van rá eset, hogy az érdekek összekötnének.

A prohibíciós mozgalom mögött kétségtelen, hogy pápi kezek is dirigálnak; a szesz italok vasárnapi eladásának betiltása azzal kecsgetti a csuhát, hogy a ki vasárnap kénytelen az alcoholumérget élveztetől tartózkodni, az annál fokozottabb mértékben fanyalodik a szellemi méreg, a csuha által nyújtott babona "élvezésére"; ha vasárnap nem mehetünk kocsimba, akkor megyünk a templomba, a pohár sörön és pálinkán megkarirogott centek a szent perlekedésbe, a papok zsebeibe vándorolnának. Ebből az ideális, szép kalkulusból, sajnos, kiábrándult a csuha már azokban az államokban is, a hol a törvényhozás betiltotta az italmérget, és Krisztus józan (?) szolgálja arra a szomorú valóságra ébredtek, hogy a pálinka kiküszöbölésével, hivatásukhoz szaporodnának, sőt inkább apadnak, s hasonlóképp a Péterillérek is.

Virginia bányatelepeiről jön a hír, hogy a prohibicionisták föllükerekedésével a szegény csuhásokra ugyancsak rossz idők következnek. A gazdasági válságból persze a bányászok is a bőven kijutott, a bérket leszállították, sok helyütt az üzemet beszüntették, minék következtében nyomorított tanyát a bányászviskókban, s így közelédek lépésről lépésre a csuhához is a nem-szeretem napok.

Pocahontas magyar egyházközség hívei azt az ajánlatot tették "szeretett" csuháknak, hogy mivel oly nagy a szegénység, hogy megönmagukat és családjukat sem tudják eltartani, hát legyen szives ezentúl havi hatvan dollár fizetés helyett negyven dollárért adogatni az ő lelki idősségüket. A szegény hívek persze figyelmen kívül hagyták, hogy a csuhának ragadosabb fulánkjá van, mint a mocsárbeli pócának s a mibe egyszer belecsimpeszkedik, azt el nem érzeti többé, még ha fulánkjá beleszalad is; így csak természetesen, hogy a csuha nem gyezett bele a bérleszállításba. Szörnyű dolog is volna kevesebb keresettel beérni! No még csak az kellene! Ó nem bányász, az ő fizetésének, ugymond, "meg kell" lenni. A hívek arra kérétek, hogy legalább a válság ideje alatti elégedjék meg kisebb fizetéssel, mire a csuhák igen jellemzően okolta meg makacs-ságát: "A pálinka és egyéb szesz italok eltiltásával — ugymond — biztosan tudom, magyar híveim elszélednek erről a vidékről, kisebb számu-hívők között s még a régi fizetés mellett is megapadna a mellékvédelem", — ő tehát egyáltalán nem hajlandó engedni, inkább otthagya a nyáját. A nyájnak szerencsésen volt annyi esze, szaván fogta a csuhát: fel is ut, le is ut, kiadta neki az obsitot; a csuha egy hónapig gondolkodási időt kért, hogy mentő eszközök után nézzen. Jött is mentő gondolat a hamarosan; hja, az ördög nem alszik, hátha segítségére jön szeretett reverendás konkurensének. Ugy is lön, a csuha segítséget kért a tökéttől s felajánlotta segítségét a tökének; elment a bányatulajdonosokhoz, előadta, hogy a pálinka eltiltása minő veszedelmet jelent az ő businessére, pálinkához szokott kedvenc juhoskái nem tudnak megbarátkozni azzal a gondolattal, hogy fizikai és szellemi degenerálásukhoz ezentúl kizárólag csak papi malasztot használjanak, nekik pálinka is kell, hogy az eredmény gyorsabb és biztosabb legyen, és mert nem kaphatnak pálinkát, itt hagyják az okolt, vagy neki kell a nyáját ott hagyni, a mi egyforma veszedelmeket nemcsak ő rá, hanem a lányatulajdonosokra is, de... de ha lehetne elegendő, sőt fölös számu alkoholisták elterelését (ha ugyan léteznek ilyenek) ideterelni, az üzlet meg volna mentve, azonfelül a bányatulajdonosoknak is nagy haszna lehetne belőle, megnövekednék a konkurrencia a bányások között, és kitűnő alkalom volna a bérket még lejjebb nyomni. A töké bányáurak megbízottja erre nagy parólat csapott a csuhás tenyérébe: "Igazad van, testvér! Meg fogjuk csinálni!"

Pár nap múlva a csuhások által dirigált magyar lapokban a következő nagyhangú hirdetés volt olvasható:

Munkások kerestetnek.

A világ szénbányái közt a leghiresebb a pocahontasi. Magas, simatetejű puhaszénbányák Virginia és West Virginia déli részén. Tulajdonosa, a Pocahontas Collieries Co., keres mindennemű szakmunkásokat, bányászokat, kocszhuzókat, gépészeket, ácsokat, kocsisokat és napszámosokat.

A pocahontasi bányák előnyei: páratlan magasságu szén, jó levegő, minden nemzet és felekezet részére templomok, villanyval felszerelt finom, olesó lakások, olesó piac, legjobb fizetés megbízható munkásoknak, stb.

Jelentkezhetni lehet a társaság székhelyén: Pocahontason, Va.
Aláírva: Superintendent.

A munka nélkül kopláló bányászoknak megállt szemük, szájuk, mikor ezt a hirdetést olvasták. Összenéztek: hová, kinek kell itt a bányász, mikor az egész környéken kiteséskelték a bányászokat a munkából. De nem kevésbé voltak meglepve a hirdetésben foglalt vaskos hazugságokon is; magas szén, "jó levegő" — tanu rá a pocahontasi temető, a többszöri bányalég-robbanás áldozataival. Modern, olesó lakások? Olesó piac, nagy fizetés? Mindez szemérmelen félrevezetés, a mielőtt csak a munkások vesztelnek nem törődő, lelkiismeretlen egyének, csuhások tudnak elkövetni. Az élelmi szerek legalább is száz perccel drágábbak, mint a keleti államokban, s azt mindenki tudja, milyen a "modern berendezésű, olesó" bányászlakások, a ki csak lakott valaha a bányatelepek fabódéiban. A fizetés? No, azzal jobb elő se hozkodni.

Az egész hirdetésben csak annyi az igaz, hogy templomok, azok vannak, több a soknál, minden nácio és minden felekezet részére, s ezért kellenének megbízható és megnyirható juhoskák.

A bányászok rájöttek, honnan fúj a szél, lárták, hogy az egész hirdetés egy munkásszalási manőver, célja a munkanélküliség, bányászokat és letört embereket odacsábítani, hogy azok ottrekedve, alkalmas tárgyai legyenek a szövetkezett töké és csuha kizsákmányolási terveinek.

Figyelmeztetjük munkástársainkat, hogy ne üljenek fel a hazug hirdetéseknek, ne hagyják magukat félrevezetni, mert a csuhások és tökések ő rajtuk, az ő bőrükön akarják behozni, a mit a pálinkán elveszítettek. K. F.

A VADAK CIVILIZÁCIÓJA.
Hogy az ugynevezett vadak a biblia és a hátultöltő fegyver nélkül is jó emberek, az egy levélből tűnik ki, melyet egy eszkimó intézett egy hittérítőhöz. A következőképpen szól az irás:

"Ha a megélhetéshez elegendő eledelünk van és annyi bőrbundánk, hogy védve vagyunk a hideg ellen, akkor meg vagyunk elégedve és nem gondolkozunk a holnapról, a mint magad is nagyon jól tudod. Nem akarunk tehát a tengerért háboruszkodni, még ha hatalmunkban is állna ez. Mondhatjuk, hogy a miénk az a tenger, mely partjainkat mossa és a benne uszáló cethalak, lazacok és rozmárok is. De nincs kifogásunk az ellen sem, hogy mások is vegyék kedvük szerint a nagy készletből. Az a nagy szerencsénk van, hogy a természetből fogva nem vagyunk oly kapzsiak, mint önök... Mégis csak nevezetes! Népetek tudja, hogy egy isten, egy teremtő és fentartó létezik, hogy ezen élet után cselekvéseik szerint lesznek jutalmazva, vagy kárhoztatva és mégis úgy élnek, mintha a rosszaság meg volna nekik parancsolva és előnyt meg tiszteletet szerezne nekik. Az én földieim sem istent, sem ördögöt nem ismernek és mégis tisztességesen viselkednek, szeretetteljesen és egyetértésben élnek együtt, mindent megosztanak maguk közt és közösen szerzik be az élet szükségleteit."

Tehát mégsem a biblia teszi nagygyá a nemzetet.

FIGYELEM BIZALMI FÉRFIAK!
F. hó 26 án, d. u. 2 órakor a NÉPAKARAT segítségével (516 E 6th St) BIZALMI FÉRFI ÉRTEKEZLET tartatik.

Tekintettel a helyzet fontosságára, felhivatnak a szervezők, hogy lehetőleg küldöttelkel képviseltessek magukat, azon szervezetek pedig, kik távol-ság folytán ezt nem tehetik indítvány-ikat 3 nappal az ülés előtt betervezni sziveskedjenek. A közp. vezetőség.

A GAZDASÁGI HELYZET ANGLIÁBAN.

Míg Amerikában és Németországban már nagyban pusztít a legújabb gazdasági válság, addig Angolországban eddig még nem igen érezette hatását. Azok, a kik a kapitalista rend örökkévalóságában és a szabad kereskedelem egyedül üdvözítő tanában hisznek, azt következtetik ebből, hogy Angolország egészen el fogja kerülni az utolsó évek örületes kapitalista gazdálkodásának szomorú reakcióját. Pedig csak a kereskedelmi minisztérium hivatalos statisztikájának számaik kell pártatlan szemmel, vizsgáljunk, hogy az ellenkezőről meggyőződhesünk.

Az egyesült királyság (Nagybritannia és Írország) behozatala november havában még mindig emelkedett kerek 1.400.000 font sterlinggel a múlt évi november havával szemben; a kivitel ugyancsak emelkedett, még pedig kerek 2.900.000 font sterlinggel a múlt év megfelelő időszakával szemben. Első pillantásra tehát a mérleg most kedvezőbb, mint valaha, de csakis első pillantásra. Közlebről megvizsgálván az egyes számokat, azt látjuk, hogy a behozatal pénzértéke növekedésének nem felel meg hasonló anyagi növekedés. November hóban nem hoztak be több élelmiszert, mint azelőtt, hanem kevesebbet, csak hogy többet fizetett a nép ezért a kevesebb élelmiszert, mert az ára felszokott.

A kivitel számaival sem vagyunk jobban. Ha közelebről megtekintjük az egyes kiviteli számadatokat, akkor azt látjuk, hogy a november hónapra kimutatott növekedésnek majdnem a fele a köszönkivitelre esik és hogy sok más fontosabb kiviteli cikk kivitele csökkent. Így a fémárak (nem számítva a vasat) kivitele aláb szállott 160.000 font sterlinggel, villamszerelések 47.000 fonttal, textilárak 122.000 fonttal, bórárak 87.000 fonttal. Legjellemzőbb azonban a vas- és acél-készárak sorsa; míg a behozatal ezeknél 122.000 font sterlinggel emelkedett, addig a kivitel 335.000 font sterlinggel hanyatlott.

Már ezek a számok is világosan mutatják, hogy az angol kapitalista föllendülés elérte tetőpontját és hogy most már nem következtethetünk más, mint az egyre rohamosabb hanyatlás. Ehhez járul, hogy az amerikai és német krach most kezdő érezteti hatását az angol gazdasági életre, mely hatás nem állhat egyébről, mint az angol gazdasági válság gyorsításából és szigorításában. Viszont az angol válság, ha komolyan jelentkezik, ismét pusztítólag fog visszahatni Amerika és az európai államok gazdasági helyzetére. Néhány időre van tehát kilátásunk a legközelebbi jövőben világszerte. A kik pedig az egésznek az árát meg fogják fizetni, épp azok lesznek, a kik a jó idők nyereségében nem részesültek: a munkásság.

Más különben mr. Fish a nemzetgazdaságtanból nagy kanállal evett és igyekszik tudását másra is átruházni. Állítása szerint a mai és minden időbeli pangás oka az, hogy a gazdag és szegény egyaránt túlságosan pazarolja a pénzt. Az étkezést, ruházatot és lakást a pazarlásig viszik. A kisebb üzletember is utápozni akarja a nagyot, házat zálogba teszi és a pénzen vesz autómobil. Az amerikai család kiadó annyi ételt, a mennyi elég egy francia család részére. De ez még nem elég; a gazdagoknak megadóztatása is nagyban elősegíti a bajt. A nagyvont nem kellene egyáltalán megadóztatni, hogy a pénz be legyen fektetve vállalatokba. Ezt mondja a lángész! Furcsa egy csodabogár!

Mivel sokat költenek ruházatra, azért nincs munkája a szabónak, cipésznek, kalaposnak, szövómunkásnak stb. Mivel túlság van a házak burorozva, azért vannak az asztalosok, ívegesek, könyvkötők, szőnyegkészítők stb. munkanélkül. A miért a gazdagok sok adót fizetnek, azért nincs elég szabad iskola és azért jut a nagytökéseknek autómobilra, drága lovakra, millió értékű palotára, nyaralóra, nejkeiknek, leányaiknak és szeretőiknek selyemre, gyémántra s egy sereg cselédségre.

Más különben: mióta van a munkásnak tulszép és jó ruhája, tulszép lakása és mikor eszik a munkás annyit és olyan jól, hogy attól beteg lesz?

Az amerikai városoknak lakossága tudná bizonyítani, miszerint csak huszonöt százaléka akik valamine való lakásban, 50 százalék pedig bűzös, piszkos, rongyos odukban lakik, a milyenben mr. Fish kutyáját sem engedné lakni és csak 25 százalék van abban a szerencsés helyzetben, hogy tulságosan pazarolhat lakásra.

Maxim Gorkij itlétekor azt írta, hogy látta, miszerint New Yorkban az East Side-on az utcán a gyermekek a szemetes hordókban tált étel hulladékokkal táplálkoznak.

Ez ugyan nem hangzik ember, mintha sok étel lenne kidobálva a munkásember asztaláról.

Ha mr. Fish végigyalogolna a hét bármely napján a West Madison Streeten és látná a tengernyi munkanélküli rongyos ruhájú, hiégségtől dermedt testű, éhségtől aszott arcú embertömeget jönni és menni, avagy az olesó lodging-házakban ülni és melegedni; ha látná a hírlapkiadóhivatal előtt a százakra és ezrekre menő dolgozni akaró férfit, nőt és gyermeket

Vigadj, szegény.

Az amerikai ipar és kereskedelem ármádiájának egy hadnagya: mr. Stuyvesar Fish, ki éppen most kapaszodik méltó társának, E. H. Harrimannak a hájába, hogy őt az Illinois Central Railroad trónjáról lehuzza és önmagát ültesse oda, a Chicago American december 23-diki számában a válságról szólva, emigy okoskodik:

"Az idei karácsonyi ünnepek alkalmával csak a gazdagnak van oka a buslakodásra, a munkás meg egész könnyű szívvel és gond nélkül töltheti el azokat. A munkás, dacára a pangásnak, állandó, jó kerestetnek örvend, holott a munkaadó, a töképedés naponta ezeket veszit. Nap-nap után látja, hogy részvényeinek értéke lejjebb száll, erre sincs gondja a munkásnak. **Az élelmiszerek ára is naponta lejjebb száll, (?) tehát — mindent egybevéve — a mai időben a munkás a legboldogabb lény az egész világon.**"

Az is igaz, hogy a vasut-társulat, melynek mr. Fish egyik igazgatója, az I. C. R. R. 10.000 munkást bocsátott el munkából, bizonyára csak azért, hogy idejük legyen ünnepelni. Az egész országban annyi a munkanélküli, hogy maholnap egymást eszik, de mi azért csak ünnepeljünk.

Alig mulik el egy hét, hogy bányaszerencsétlenség ne fordulna elő, hol százakra megy a halottak száma, özvegyet és árva kenyer és hajlék nélkül hagyva, de azért mi csak ünnepeljünk!

Minden olesóbb, mint volt, csak a tej, mely a csecsemők eledelét képezi, lett kétszeresen drága, hogy normális időben sem képes a munkanem a mértéken is csaltak. Ebben az áldott városban magában a mult napokban csak kilenc kisebb és nagyobb tej-árusító céget helyeztek vád alá a fentebbi kihágásokért. No meg a kenyér, hus, tojás, ruházat és lakás oly drága, hogy normális időben nem képes a munkás ezt megfizetni. De a mennyiben mr. Fish igen el van foglalva magánügyekkel, nem is terjedhet ki mindenre figyelme; de mi, kik az áldott vakációt élvezük, ráérünk mindezt kikutatni és rosszkaratulag (?) megbírni... Mindegy — azért csak ünnepeljünk!

Az amerikai városoknak lakossága tudná bizonyítani, miszerint csak huszonöt százaléka akik valamine való lakásban, 50 százalék pedig bűzös, piszkos, rongyos odukban lakik, a milyenben mr. Fish kutyáját sem engedné lakni és csak 25 százalék van abban a szerencsés helyzetben, hogy tulságosan pazarolhat lakásra.

Maxim Gorkij itlétekor azt írta, hogy látta, miszerint New Yorkban az East Side-on az utcán a gyermekek a szemetes hordókban tált étel hulladékokkal táplálkoznak.

Ez ugyan nem hangzik ember, mintha sok étel lenne kidobálva a munkásember asztaláról.

Ha mr. Fish végigyalogolna a hét bármely napján a West Madison Streeten és látná a tengernyi munkanélküli rongyos ruhájú, hiégségtől dermedt testű, éhségtől aszott arcú embertömeget jönni és menni, avagy az olesó lodging-házakban ülni és melegedni; ha látná a hírlapkiadóhivatal előtt a százakra és ezrekre menő dolgozni akaró férfit, nőt és gyermeket

váruva a lapban megjelenő, munkást kereső hirdetést, és azok szomorú arckifejezését, midőn nem találtak semmit, akkor elmenne a kúdvé az efféle okoskodástól, hogy a munkás igazán boldog, mert állandó, jó keresete van.

Szerencsése a munkásnak, hogy nem szorul az ilyen tanítókra, mint mr. Fish és a hozzája hasonlókra. A munkásosztály azon része, mely felismerte osztályérdekét és öntudatosan harcol a Fishek és társai ellen, elég tanítási képességgel bír, hogy azt az éhes, nyomorgó, munkanélküli sereget felvilágosítsa, tanítsa és szervezze egységes, hatalmas és céltudatos táborba, melynek hatalma alatt szét fog mállni a mai jogot bitoló társadalomnak ereje.

Akkor fog igazán rigadni a nép!
Chicago, Ill.
Friedman Ignác.

A KERESZTÉNYSZOCIALISTÁK, MINT SZTRÁJKTÖRÖK.
A "Népakarat" karácsonyi számában egy kis képet nyerhettek az elvtársak nemesak magáról a keresztény egyházról, hanem a keresztényszocializmus jelleméről és hivatásáról is. Világosan láthatunk, hogy a keresztényszocializmus nem más, mint egy fegyver az uralkodó osztály kezében, melylyel a szocialista mozgalmat letörni akarják. De hogy is lehetne más? A klerikalizmus a töké eszköze, azt már mindenki tudja, a ki ép fülel hall és normális szemekkel lát. A keresztényszocializmust pedig a klerikalizmus szervezték, a "csalhatatlan" pápa beleegyezésével, vagy jobban mondva, az ő parancsára. Csodálkozhatunk-e akkor, ha a keresztényszocialisták sztrájkító szolgálatot végeznek? És hogy tényleg tesznek sztrájkító szolgálatokat, azt bizonyítja a "Metallarbeiter Zeitung" 49-ik száma.

A Görcke-féle cégnél Bielefeldben a keresztényszocialista szervezet összejátszott a tulajdonosokkal. A cégnél alkalmazott munkások a "Deutscher Metallarbeiter Verband"-hoz tartoztak. A cég azonban "bizonytalan időre" elbocsátott néhány munkást és mikor azok vizsgálomattal kérdezősködni, látták, hogy helyük el volt foglalva. Hétről-hétre fogyott így a szervezett munkások száma és azok, kik helyük elfoglalták, keresztényszocialisták voltak. A keresztényszocialisták munkacsoportjait hivatala egyenesen odaküldte szervezete tagjait, ellátva egy kártyával, a melyen ezek a szavak voltak olvashatók: "Ezen cédula tulajdonosa tagja a mi szerveztünknek és kérjük őt alkalmazni." És Görcke ur csak olyan munkást vett föl, ki ilyen cédulát fel tudott mutatni.

A mikor a cég már körülbelül biztosra vehette a sikert, elbocsátotta a bizalmi férfiakat is és a régi csoportokat is fölösztalta, de mindezt rá új csoportokat szervezett keresztényszocialistákból, kik tizenhat perccel olcsóbban szállították a munkát.

A gyártulajdonos még egyéb dolgokat is követelt el, így például egy alkalommal a munkások büntetés pénzéből vett el pénzt, hogy kifizesse az iparhatóságától rászabott büntetést, a miért nem tartotta rendben a mellék-helyiségeket. Más alkalommal szintén onnan vett pénzt, hogy megfizesse azon büntetést, a melyet rászabtak, mert autómobiljával elgázolt egy fiut.

Németországban még az az általános szabály áll fenn, hogy 50 pfennig, vagy másként erejéig és feljebb büntetnek olyan munkásokat, kik reggel elkésnek, avagy egész vagy fél napot mulasztanak, vagy a gyári szabályokat nem tartják be. Jól szervezett munkásokkal persze nem teszik azt, de a Rajna mellett és Westfáliában, a hol dúhög a katolicizmus, nagyon könnyen tehetik. Ezt a pénzt azután "jótekonny" célokra fordítják. A jó német "szabadok", a hogy a "Metallarbeiter Verband" magát hevezi, az ilyesmi ellen persze hiába tiltakoznak.

A szervezett munkások ez üzelmek folytán sztrájkba léptek és a keresztényszocialisták nemesak hogy tovább dolgoztak, hanem máshonnan is odahozatták szerény testvérüket, hogy a sztrájkot letörjék. Hogy a dolog azonban ne legyen feltűnő, azt hirdették, hogy a "szabadok" ki akarják üzni őket a gyárból. A szabadoknak pedig (sajnos) még ezekben sem volt olysámi.

A munkások ebből tanulhatnak, de láthatjuk egyuttal azt is, hogy mennyire hátramaradott még a legerősebb gazdasági szervezet is Németországban, a Metallarbeiter Verband, az 5375.000 tagjával.

Nem minden arany, a mi fénylik!

NÉPAKARAT

szocialista munkáslap.

A Szocialista Munkáspárt hivatalos közlönye.

Kiadja

Az Amerikai Magyar Szocialista Munkás Szövetség
516 East 6th Street, New York, N. Y.

Megjelen minden kedden és pénteken.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre \$2.00
Fél évre 1.00
Negyed évre 0.50
Európába 12 korona.
Egyes szám ára 2 cent.

A Munk. Bet. Szöv. hivatalos közlönye.

Szerkesztővel értekezni lehet hétfőn és szerdán 6-tól 8-ig.

NÉPAKARAT

Publ. by the Hungarian Socialist Labor Federation of America
516 East 6th Street, New York, N. Y.

ARNOLD GONDA NATIONAL SECRETARY.

A. WALDMAN NATIONAL TREASURER.

ISSUED EVERY TUESDAY AND FRIDAY.

SUBSCRIPTION YEARLY \$2.00
SINGLE COPIES 2c

Entered as Second-Class Matter August 28, 1907,
at the Post Office at New York, N. Y.

New York, Tuesday, January 7, 1908

KÖZMONDÁSOK MUNKÁSOK RÉSZÉRE.
— Irta Lafargue Pál. —

A tengerész vihar által, a bányász robbanások és földcsuszamlások által, a gyári munkások meg a gépek kerekéi által vannak örökös veszélyeknek kitéve, melyek halált, vagy legjobban testi elnyomást jelentenek. A kapitalista semmittevő lévén, védve van minden áldozatoktól.

A munka gyilkos és nyomorító, de sohasem gazdagít meg senkit. Vagyont senkinek nem szerez semmilyen munka által, csupán azzal, hogy mások munkáját teszi lehetővé.

Birtok a munka gyümölcse és a semmittevés jutalma.

Kövekből nem lehet bort sajtolni, ép oly képtelenség az emberi testből hasznos kipréselés. Csak az ügyesek alkalmasak kizsákmányolásra. A hóhér, ki egy bűnöst kivégez, a kapitalistákat megrabolja egy kizsákmányolható embertől.

Jóakarát nem hajt hasznát.

Manapság az emberek lefokvés előtt azt mondják „ma jó üzlet csináltam”, a helyett, hogy mondanák „ma igen nemesen cselekedtem.”

Azon kapitalistának, ki munkáit a 24 órából 14 órára keresztül dolgoztatta, annak a munkanapja nincsen elpocsékolva.

Né sajnálnék sem a jó, sem a rossz munkást; a jó lónak épp úgy kell a sarkantyú, mint a rosszának.

Hamarabb lesz egy eperfa-level oly nagy, mint egy országút, mintsem egy munkás gazdag.

Jótekonyság jelent: nagyban lopni és ki csinyben visszaadni.

Közös termelés azt jelenti, hogy engedjük a munkást közösen termelni a géppel és csupán ternelők legyenek fogyasztók.

Haszon-osztás nem egyéb, mint a bérszolgák által termelt haszon oroszlárszékének elrablása.

A kapitalista a szabadság legnagyobb híve; nem ad alamizsnát, mivel az alamizsna megrabolja a munkanélkülieket az éhenhalás szabadságától.

Mindenkit megrabolni annyit jelent, mint senkitem megrabolni.

Becsület és érzékenység az üzleti életben méreg.

Cyanakodni a becsület emberre, de nem bízni a becsületben sem, ez a kapitalizmus mottója.

Fizetség és szépség mulandó. Csupán az arany nem változtat korr, sem nem ráncosodik.

Az arany a kapitalisták lelke, valamint az a mozgató erő, mely működését fentartja.

Valóban, sokkal dicsőbb, ha az embernek arannyal és bankjegyekkel telt pénztárcája van, mint hogy megáldva a természet által tehetséggel és lángszszel, a vásáron kénytelen eladni magát, akárcsak egy teherhordó számár.

Lángész, tehetség, érzékenység, becsület és szépség csupán azért léteznek, mert vásári ára van.

Élelmesség és munka csak akkor hasznos, ha valaki más alkalmazza őket. A kapitalista részére semmi egyéb nem létezik, mint evés, ivás és áldozás Vénusz istennő oltárán.

P Á R B E S Z É D.

Folytatja János és Samu bácsi.

János (bizalmasan közeledve, suttogó hangon): Mondd, mi nyújt biztositókat arra nézve, hogy a szocialisták megválasztásuk esetén nem fognak bennünket eladni?

Samu: Eladták-e bennünket az angol uralom ellen küzdők, vagy a köztársasági megválasztásuk után?

J.: Nem!
S.: Menjünk még messzebbre. Eladták-e bennünket a belső kongresszus küldöttei György angol királynak?

J.: Nem!
S.: Menjünk még messzebb. Eladták-e a népet a puritánok, kik forradalmat csináltak I. Károly ellen, a parlamentbe való beválasztásuk után?

J. (ingadozva): Nem!
S.: Most gyerekkéssé előre. Eladták-e a burzsoák, vagy a kapitalisták Franciaországot a királypártiaknak, miután hatalmukba kerítették a harmadik köztársaságot?

J.: N-e-m! Dehogy!
S.: Tehát, megengedem ugyan, hogy pusztán tény, hogy ezek közül egyik sem adta el a népet, még nem elegendő bizonyíték arra nézve, hogy a szocialisták ezt nem fogják megtenni.

J. (felvidulva): Ugyebár, te is azt hiszed?
S.: Igen, a pusztán tény, hogy egy ember, vagy az emberek egy kisebb csoportja ezt nem tevé, még nem elegendő bizonyíték arra, hogy ezt más nem teheti.

J.: Ez az, a mi tén is gondolok.
S.: A dolgot vizsgálata a következő: Mind-ez forradalmi csoportoknak okuk volt rá, hogy a népet el ne adják. Ha tehát látjuk, hogy ezen ok a szocialistáknál NEM létezik, akkor semmiféle biztositók arra nézve nincs, hogy nem fogják-e eladni a népet. De ha látjuk, hogy ezen ok LÉTEZIK a szocialistáknál, úgy határozottan VAN bizonyíték arra nézve, hogy igenis nem fogják eladni a népet.

J.: Kérdés, van-e ilyen ok?
S.: Van! Az ok, a miért a belső kongresszus angol uralom ellen küzdő forradalmi küldöttei, miután a hatalomhoz jutottak, nem adták el a népet, az volt, hogy ők kapitalisták voltak és az ő érdekük is volt a rabizsgaságok megszüntetése, ezáltal „felszabadítani” a munkássztyát, hogy önmagával versenykéssé és tagjai a küzdelemben önkéntesen elvágják egymás nyakát.

J.: Oh, tehát ez volt a közzéadott teje?
S.: Semmi egyéb. Az ok, miért ezek a forradalmárok nem adták el a népet, az volt, hogy személyes érdekük volt. Nem akarták, hogy György angol király őrjáti adókövetések által elvegye birtokukat tőlük.

J.: Ugy?
S.: Határozottan. Ugyanigy van a puritánokkal és a francia forradalmárokkal. Megtalálhatod azt mindig, ha egy gazdasági osztály öntudatra ébred és felismeri saját osztályérdekét, soha sem fogja önönmagát eladni. Kik azután öntudatra ébrednek szocialistákká fognak válni, két elemből fognak kikérülni: proletárokból, munkásokból, kik már teljesen megértették, hogy ők és családjaik, míg a szocialista köztársaság nem létesül, csupán eszközök a kapitalista osztály kezében és oly emberekből, kik még nem proletárok, de elég értelmesek ahhoz, hogy lássák a töké őrjáti központosságát és lássák sorsukat, hogy nekik is bérszolgákká kell válniuk és elég tisztességesek ahhoz, hogy segítsék, a helyett, hogy visszatartsák a társadalmi fejlődést. A népek közös érdeke fogja őket összetartani, épp úgy, mint a hogy összetartotta a többi forradalmi osztályokat. Senki sem fogja önmagát eladni. A szocialista elváranti hűségének legjobb bizonyítékát adja azaz, hogy szocialista.

J.: Nos, ez elég bizonyíték.
S.: Fogs-e legközelebb a szocialistákra szavazni?

J. (lelkesséssel): Meghíszem azt. Most már tisztán látok.

SZTRÁJKOLNAK A TÜZOLTÓK.

Talán semmiféle városi alkalmazottakra sem hárul oly nagy felelősség és semmiféle üzem nem annyira életveszélyes, mint éppen a tüzoltóság. Igaz, a proletár sem tudja, hogy melyik percben esik a töké molochjának áldozatul, nem tudja, ha reggel „frissen és egészségesen”

NEPAKARAT

fog a munkához, ha leszáll a bánya mélyébe, hogy felhozza onnan a kincseket a herék számára, hogy látja-e még egyszer a napvilágot, látja-e még egyszer családját, gyermekét, de mindennél veszélyesebb még a tüzoltó hivatása. Ő bűné meg a tűz lángjaiba, megküzdi a legveszélyesebb elemmel és emberletről van szó, leszámol saját életével és elhatározottan siet embertársát megmenteni. És mi a díj ezért? Egy nyomorúságos egzisztencia!

Annál inkább örvendezünk annak a hírnek, mely a napokban érkezett Budapestre és azt tudatja velünk, hogy a budapesti tüzoltóság január elsején sztrájkba fog lépni, hogy embereiből életmódot küzdjön ki magának.

Reméljük, hogy a derék tüzoltók oly győzelmesen fognak ebből a harcából is kikérülni, mint a milyen győzelmesen szoktak kikérülni a lángokkal folytatott küzdelemből.

A FORRADALOM.

Fenyegető válság van Portugáliában és az elkeseredés főleg a dinasztia ellen fordul, mert a mozgalom a királyi udvarnál uralkodó botrányos gazdálkodás miatt tört ki. A lisszaboni udvar sobasen mérte igényeit jövedelmének arányaihoz és költkezése mindig mérhetetlennél nagyobb volt, semmint bevételei. És aztán bekövetkezett az a hihetetlen eset, hogy az udvartartás deficitjét pótolandó, az egyes minisztériumok költségvetéseinek terhére számolták el a királyi család tagjainak kiadásait. Így a fiatal királyné és az anyakirályné fényűző toalettjeit előbb a külügyminisztérium, majd a hadügyminisztérium költségvetéséből fizették. Ennek idején nagy botrány kerekedett abból, hogy a miniszter megtagadta az anyakirályné szabószámláinak a kiifizetését a saját pénztárából s ezért az anyakirályné felháborodva elutazott a fővárosból és hosszú ideig nem tért vissza Lisszabonba.

Carlos királyt a szó szoros értelmében gyűlölik mindenütt. Hatalmas termetű, kövér ember, ki a szert diéskedő őrjáti erejével. Műveltsége nem valami nagy, makacs természetű és viselkedésében kiméletlenül durva. Nyílt titok, hogy nemcsak saját alattvalói nem kedvelik, de a külföldi udvaroknál sem örvend különösebb szimpátiának.

A portugál nép hamar megunt Carlos, népszerűtlensége egyre nagyobb lett. Az udvar mérhetetlen pazarlása és a sok botrány tette, hogy az elkeseredés a dinasztia ellen általános lett és ma már bajban van Carlos király trónja. A Braganza-ház elűzése után rengeteg bírtokait az új király elkoboztatta. Később a nagy kiterjedésű bírtokokat és a családi drágaságokat vissza kellett volna adni az előbbi uralkodónak, de a Braganza-dinasztia feje nem akarta elfogadni azokat.

Igy aztán az új király mintegy kezelője maradt a Braganza-vagyonnak. Hogy miképpen kezelte az elkergetett dinasztia vagyonát, arra nézve jellemző, hogy mikor az angol király látogatást tett Lisszabonban, a lapok megemlékeztek róla, hogy Carlos király egy csodálatos szép, őrjáti briliánsot ajándékozott királyi vendégének. Olyan udvari méltóságok, a kik jól ismerték a Braganza-család fejedelmi ékszereit, észrevették, hogy az angol királynak ajándékozott gyémánt a Braganza-dinasztia drágaságai közül való volt.

De nemcsak ezt az egy ékszert ajándékozta el Carlos király a Braganza-ház ritka értékű drágaságaiból. Bőkezű volt mindig, valahányszor ajándékozott, de nem a magáéból, mikor pedig a kormány szolgált a királyt, hogy a parlamentre való tekintettel csökkentse udvartartásának költkezését, hallani sem akart róla és diktatóri hatalommal ruházta fel Franco miniszterelnököt.

A diktatura ellen valamennyi politikai párt összefogott: a legitimisták, a monarchisták és a republikánusok szövetkeztek Franco megluktatására. Julio de Vilhena szenátor állott a pártok és a mozgalom élére. A szövetkezeti pártok eleinte csak Franco diktatórsága ellen fordultak, de mivel a király nem akarta elejteni kedvelt miniszterelnökét, a ki vak eszköze neki, a parlamenti block a dinasztia ellen üzent hadat. Vilhena néhány nap előtt kijelentette, hogy a helyzet nagyon komoly és hiába híreszteli a kormány künn a külföldön az ellenkezőt: Portugália olyan válság előtt áll, a minőt még nem élt át. Még mindig nem tett le a reményről Vilhena, hogy a király essen le és elbocsátja Franco-t, de a jelek az ellenkezőre vallanak.

Néhány nap előtt Joao Franco miniszterelnök a következőket mondotta egy hírlapírónak: — Elbocsátásomat kértem a királytól, mire ő felsége így felelt: „Emlékeztetek a potsdami granátos esetére, a ki Nagy Frigyes tetten ért, a mikor meg akart szökni s azt mondta neki: Holnap lesz a nagy ütközet. Ha megvernek bennünket, akkor együtt menekülünk.” „Te gyünk mi is így.”

Carlos királynak ez a mondása azt bizonyítja, hogy teljesen azonosítja magát Francoval és még mindig nem látja be, hogy trónja veszedelemben forog. A király tegezi miniszterelnökét, de nem azért, mintha valami különös meleg barátságot tanusítana Franco irányában, mert Carlos király valamennyi miniszterét tegezi, a mi alkotmányos államban éppen nem szokásos. Ez is a portugál király durvaságának egyik jele. Katasztrófa előtt áll Portugália. Könnyen megeshetik, hogy Carlos király elveszti trónját és a portugál nép kiküldti a köztársaságot.

A politikai helyzet, a melyet a pénzügyi válság még rosszabbá tesz, napról-napra veszedelmesebbé válik. Minden pillanatban várják a köztársaság kikiáltását és a királyi család elkergetését. A város legelőkelőbb polgárai elleneközkezes csatlakoztak. A legközelebbi napokban nagy tüntetés lesz a király és a kormány ellen s meglehet, hogy ezen a gyűlésen tör ki majd a forradalom. A kormány a lapokunk kommunikét küldött, amelyben arra figyelmeztet, hogy a forradalmárok ezt a gyűlést megölt s egy harmadik összekülvöt, egy sorhajótisztet veszedelmesen megsebesített. A rendőrség a bombagyárban sok kész bombát talált.

A hatóságok meghagyták, hogy minden levélben rajta kell lenni az elküldő nevének. Őt szárazföldi és egy tengerészisztelet a börtönbe vetették. A lisszaboni helyőrségi parancsnok lemondott állásáról. A városi gárdát, a mely ezerkét száz gyalogos és ötszáz lovas katonából áll, néhány nap óta a kaszárnnyában készenlétben tartják. Mindazokat a hadihajókat, a melyeknek legénysége gyanús, az afrikai gyarmatokba küldték. Az utóbbi napokban százharminchat embert tartóztattak le és huszonegy részint kész, részint készülöben levő bombát foglaltak le. Az összes újságok ellen, háromnak kivételével, megindították a bünyvadi eljárást. A külföldi újságírókat megrendszabályozták.

HATALMI ERŐSZAK.

Amerikában mindenki „szabad akarata” szerint tehet bármit; ebben semmiféle törvény nem akadályozza mindaddig, míg a rendőr urak, vagy a tőkés osztálynak úgy tetszik. Mert ha nem nekik minden szabad.

Sajnos, erről (in praxi) személyesen is meggyőződtem.

Minap N. S. vendéglőjében ültem s egyszerre azt látom, hogy két alak revolvert szegez a tulajdonosra és feleségére. Én rögtön felugrottam és bekiáltok, hogy a fegyvert tegyék el, mert másképp rendőrök hívoék és csakhamar egyért el is siettem; csodák csodája, két házzal odább találtam is egyet, kit figyelmeztettem az esetre és hogy egy esetleges végzetést tölem feltehetőleg megakadályozzak, visszasiettem, a rendőr ur pedig utánam kullogott. A mint belépek, látom, hogy az egyik alak a konyhában leveket veszi célba s rögtön hozzáugrottam és kezét elkapva, a fövésben megakadályoztam. Ugyanakkor a rendőrt kiáltottam, hogy tartóztassa le a merénylőt; de a helyett, hogy őt tartóztassa volna le, engem hatalmasan fejbe lölött, azután pedig a tereméből kizavartak. Kint vártam a további fejleményeket, de nem sokáig, mert az egyik merénylő (titkos rendőr volt) megkapott és agyba-főbe ütött a legbrutálisabb módon, azután hajamánál fogva a terembe cipelt, ott egyik fogva tartott, a másik pedig öklével az areonát verte, úgy hogy kézzöld lett. Közben csakhamar megjelent a tolonkocsi. Itt megkaptam az utraválót, a rendőrkapitány előtt pedig a ráadást, a cellámban pedig újra megemlékezés végett. Természetesen bárhol is kétem őket, nem engedték meg, hogy az esetről az elvtársaimat értesítsem telefon útján, csak az uton, mikor már a törvényszékhez vittek, akkor célzással mondta ez egyik a másiknak, hogy \$3.00-on alól nem enged meg, hogy hozátartozóimat tudósítsam.

Természetesen nem szükséges mondani sem azokat a gyöngéd kifejezéseket, a melyekkel ő megisztelték nyomos argumentumok (az öklük) kíséretében.

Most pedig az elvtársak azt hiszik, hogy a bíró az eset felett felháborodik, mert ártatlanságomról és jóakaratomról meggyőződött és a brutális rendőroket, hivatalos hatalommal való visszaélés címén, keményen megbünteti?

Nem, nem így történt, hanem sajnálatát fejezte ki az eset felett, nagygyelesen. A bírőket pedig szabadon eresztette, hogy újra lezdjék garázdálkodásukat, ha munkástársaim közül elég bátor lesz valaki embertársát gyilkosaitól megvédelmezni.

Sonnenfeld Ferenc.

Figyelem!

Kik alapot nem kapják rendszeresen, levelezőlapon tudassák velünk a következő angol szöveggel:

Editor, Népakarat, 516 E. 6th St. New York.

I am a subscriber of your paper, but I don't get regularly. Please send it to this address.

Név.....
Szám és utca.....
Város.....

T Á R C A.

K É T P A R T.

— José Echegaray. —

A folyó nem volt nagyon széles, de rémesen mély, olyan mély, hogy a nép azt hitte, nincs is fenéke. És nagyon hosszú is volt, nagyon hosszú. Nem ismerni sem a forrást, a melyben születik, sem tengert, melybe ömlik. A folyása nagyon lassu, oly lassu, hogy míg egy kis galy, melyet a hátán hord, eltűnik a víz felszínéről, ez tovább tart, mint a boldogság születése, a melyre valaki epedve vár-vár. Nincs sem hullámvérése, sem habja: Néha rózsaszínűen tüköröződik, mikép a hajnal, közben pedig fekete-fekete, olyan fekete, mint az éjszaka, melynek sem csillaga, sem holdja nincs, csak sűrű ködfátyó borítja. Ha csillog, olyan, mint a folyékony ezüst — ha sötét, olyan, mint a farkas öblös szája.

Két neve van, de senki sem tudja, melyik az igazi? Vannak, kik a halál folyójának nevezik, mások, kik az élet folyójának mondják. Egy ici-pici kis bárka uszik a hátán, de a bárkának nincs evezője. Vagy a szél, vagy egy misztikus mozgató erő viszi-viszi egyik partról a másikra...

Egy pillanatban, midőn az ég sápadt volt és szintelen és így nem tudhatni: vajjon a nap felkel-e épp ejjli nyugalmából, avagy végső pillantását vetette vissza a földre — épp úgy lehetett akkor hajnali pirkadás, vagy esti szürkület — ebben a bizonytalan világtásban s ebben a bizonytalan időben került a folyó egyik partjára egy aggyastán. Köhögéssel és nagyon fáradtan, mintha valami hosszú-hosszu utról jött volna, leült egy széles kőre, epedve kívánva a pihenést — a pihenést.

Igen! hosszú utat tehetett, hosszú, fáradtságos, göröngyösöt és vegre megérkezett a célhoz: utja végéhez — végéhez.

Ott ült és nézett, nézett. Megérkezett élete zandorutja végéhez. Kétségkellő, aggyalokkal, félelemmel nézett megörtöz szemre a másik partra, honnan feléje közelgett a bárka, a bárka s az öreg várta — várta...

Igy multak a percek. A folyó egyre folyt-folyt, lassan, nehézkesen folyt, hömpölygött... És egyszerre, észrevétlenül egy édes, kékszemű szöke fiugyermek termelt az öreg mellett. Vigan jött, ugrándozva és pajzán mosolyval arcán. A szellő játszadozott szöke fűrtjeivel. Nagyon közelről jöhetett, különben lassabban, fáradtabban, kimerültebben érkezett volna, épp úgy, mint az aggyastán. Az öreg nehékes, fáradt beszédével vigan vegyűt a gyermek lágy, ezüst csemetyühöz hasonló hangcskájára. Az aggyastán ráncos, erőtlen kezébe vette a fiúcska rózsás, puha kacsóit; érdes ajakát a gyermek üde arcára nyomta; az ezüst szálat elvegyűt az arany szákkal.

És barátokká lettek, de furcsa barátokká, kik semmiben sem egyeztek meg. Ha a gyermek azt mondta: „Milyen gyönyörű a reggel!” az öreg duruzsolva motyogta: „Milyen szomorú est!” Ha emez vigan, boldogan figyelmeztette: „Nézd, nézd, mily szépen kél fel a nap!” — emez szomorúan mondta: „Dehogy is kél, áldozik, nyugodni tér!” A mi az egyiknek fehér, ütésző bárány-felőlőcské volt, az a másiknak sűrű, tömör, fekete felhőnek látszott. Ha a fiúcska türelmetlenül körözött: „Oh, menjünk már a tulsó partra!” — az aggyastán megörtöz, mélabus hangon kérte: „Légy fiúcskám türelmesebb, majd átmevünk, ne siess oly nagyon, oda még jókor által érünk, ki tudja — ki tudja: mi van a tulsó parton?”

A folyó ezalatt folyt-folyt lassan — lassan... A bárka megérkezett. És az aggyastán és a gyermek vitaközni kezdtek a bárka formája felett:

— Milyen szép! — mond a gyermek. — Mintha bölcső lenne!

— Milyen esunya! — mondá az öreg. — Mintha koporsó lenne!

— Hogyan ringatózik, ringatózik, állítsuk meg, lépünk belé!

— Én nem, nem megyek! — Olyan keskeny és olyan mozdulatlan!

— Hogyan örülök neki!

— Ugy félek tőle!

De a vége mégis csak az lett, hogy beléptek mind a ketten a bárkába. És a folyó folyt-folyt és a bárka uszott-uszott. Misztikus vonal húzódott a két part között. Az egyik volt a világosság, a másik a sötétség; de senki sem tudta határozottan, melyik a világosság és melyik a sötétség?

...Homályos, elmosódott, bizonytalan, mozgatható határ a lét és semmiség között, melynek sem a végét, sem az elejét nem tudni és nem látni... Az élet folyója! A halál folyója! — melyben vízek folynak lefelé és vízek folynak felfelé. Világosság és sötétség, felhőmály és napsugár, mind, mind összevegyül egy nagy zavaros képbén... A bárka, mely a folyó vízében visszatükröződik, koporsónak látszik és a koporsó mély bölcsőnek tűnik fel.

Az aggyastán fehér feje és a fiúcska szöke fejeckéje arany, mely ezüst és ezüst, mely arany; egy mosoly, melyről nem lehet tudni, kinek az ajkán született; könnyek, melyek egy szempilláról a másikra szökdecselenek, mint apró kis kristálybogarcskák. És az öreg és a

fiatal össtedüggék fejüket, belenéznek a folyóba és az aggyasztán gyermeknek és a gyermek aggyasztán látja magát a folyó tiszta kristályvizében. Különös, idegenszerű tájék, zavaros vidék; hol minden átváltozik és átförmöldik.

— És a víz ezalatt mindig folyik-folyik és a bárka uszik-uszik.

Végre a tulsó partra érkeztek. Mint két jó barát, kéz a kézben léptek a szárazföldre. Amitt sem voltak egy véleményen, nem egyeztek meg semmiben. Csak hogy itt szerepet és izéket változtattak. Mindent megfordítva láttak.

— Oh, de fenséges reggel! — mondá az aggyasztán. — Igen! Igen! Neked volt igazad. A nap csak ime most kél fel, minő fény, minő világosság vesz körül! Most, most kezdék élni. Jer, jer velem, gyermekem.

— Nem, nem megyek! — mondá a gyermek. — Neked volt igazad. Milyen csunya, sötét ez az est! Nem látod? Itt nincs napsugár, itt nincs világosság. Az éj, a sötét éj, nézd, nézd, hogy közeleg. Nem, itt nem maradok! Óh! menjünk vissza a másik partra, ott oly szép. Vissza! Vissza!

— Lehetetlen, kis fiam, nem lehet, gyermekek!

A ki egyszer ezt az utat megtette a kis bárkán, vissza többé a másik partra nem mehet. Ide jöttél, itt kell maradnod. Jer, jer előre, gyermekem.

Kézén fogta az aggyasztán a gyermeket és mentek előre-előre. Az öreg vigan, boldogan, reménytelő sugárzó arccal, a gyermek szomorúan, sírva, panaszkodva, nehezen vonszolva fáradt tagjait.

— Mi a neve ennek a folyónak, melyen most útjöttünk? — kérdezte a fiúcska.

— Nem tudom! — felelé az öreg. — Némelyek azt mondják, hogy az élet folyója, mások pedig, hogy a halál folyója!

— Óh, bizonyára a halál! — mondta a kis fiú. — Igen, a halál lesz, mert én úgy hiszem... attól félek, hogy meghaltam... meghaltam...

— És sirt, és sirt a gyermek keservesen, keservesen...

— Az élet! — felelé az aggyasztán. — Az élet, mert én érzem, hogy újra élek-élek!

És egyre tovább haladtak a parttól; az öreg mindig előre-előre, a gyermek vissza-vissza könyves szemekkel és nehéz szívvel. A folyó pedig csak folyt, csak folyt; lassan, nehézkese hűmpölygött és várta a többi aggyasztánt és a többi gyermeket.

EGYLETI HIREK

Felszólítom az Allegheny és Löwnyke elvtársakat és a Népakarat olvasóit, kik a szoci alizmus ismertetéséből tanfolyamot óajánál hallgatni, azok jelenjenek meg a szervező magánhelyiségében, 805 East St., 1908 január 9-én, esütörtök este fél 8 órakor.

Marossy István.

FIGYELEM! A Newark N. J. szervezőt csakis *Rosa Dezzo* lapkezelője által felvett ószerekekért vállal felelősséget.

CLEVELANDI MUNKASOK! Január hó 12-én d. u. 3 órakor (1899 W. 25th Street) a Harmonien Hallban nagy népgyűlést tartatik, melyre minden magyar munkást meghívunk.

Előadó: **SOMOGYI MIAÁLY,** New Yorkból.

Meghívó. Az Okland és Vidéke Szoc Munk. Szerv. 1908 január hó 26-án az Armory Hallban (466 — 20-ik St., közel a Telegraph Ave-hoz) nagy álarcos bált rendez, melyen a három legjobb maszk három értékes tárgyat fog nyerni. Belépti-díj 25 cent. Jegyek a szerv. bármely tagjánál és este a pénztárnál kaphatók. Számos látogatást kér **a rendezőség.**

A New Brunswicki Magyar Munkás Műkedvelők 1908 január 27-én, hétfőn este az Armory Hallban műsorral egybekötött **álarcos bált rendeznek.** Belépti-díj 25 c. Kezdete 7 óráig.

Felszólítjuk mindazon lapkezelőket, kik a felvett előfizetési összeget még nem küldték be, hogy azt **mielőbb küldjék be.**

Előfizetők figyelmébe! Gyakori eset, hogy lakást változtatnak és nem jelentik be azonnal új lakcímüket, míáltal a lap kézbesítése lehetetlen. Azért felszólítjuk mindazokat, a kik lakást változtatnak, hogy haladéktalanul jelentésként be új lakcímüket, hozzávéve az előbbi címet is, mert ellenkező esetben a pontos kézbesítésért nem vállalunk felelősséget.

Előfordul, hogy az elvtársak beküldik a lap előfizetési díját és nem értesítenek a pontos címről, hogy a lap hozzá küldendő. Ezért kérjük az elvtársakat, hogy a pénz elküldésénél **értesítsenek a pontos címről,** hogy a lap küldése akadályt ne szenvedjen.

REGÉNY.
A Pénz.

Irta Zola Emil.

(Folytatás.)

23

A férfiak most szentöl-szembe álltak.

— Végre is uram, ezzel végeznünk kell. Mi nem vitakozhatunk, mint a kocsisok... Az bizonyos, én kedves vagyok é hölgynek. És ha ön megfizette a butorokot, én viszont megfizetem...

— Mit? — Nagyon sok mindenfélé: így pl. a minapában tizezer frankos régi számláját Mazaudnál, melyet ön semmiképp sem akart rendezni. Nekem ép annyi jogom van, mint önnek. Disznó talán lehetek! De tolvaj semmi esetre! Nem, az nem vagyok. Ön azt a szót vissza fogja vonni.

Delcambre önkívületben kiáltotta most:

— De igen, ön tolvaj és azonnal bezuom a fejét, ha nyomban el nem pusztul innen...

— De most már Saccard is felhevült. Mialatt nadrágját felhuzta, teljes erejéből tiltakozott.

— Ön végre is megharagít. Majd elmegyek, ha kedvem tartja... Öntől, kedvesem, még nem ijedek meg!

És mikor aztán cipőt is felhuzta, nagyokat löbbantott lábaival a szőnyegre és így szólt:

— Nos hát, most itt vagyok és itt maradok. Delcambre feléje rohant.

— Piszkos disznó, pusztulj el!

— Előbb te, vén kecske!

— És ha ujjaimmal a pófádba mászok!

— Akkor aztán én a talpamat tenem hozzád!

A kereveten elnyúlt báróné pedig még mindig várta, hogy egyik kidobja a másikat. Már mindent a legnyugodtabban elrendezett, csak a szobaleány jelenléte feszélyezte, mert azt hitte, hogy az öltözőszoba függönye mögött maradt hogy egy kis kedve szottyanjon neki is. A szobaleány tényleg előrenyújtotta nyakát és a két nő most észrevette egymást, — az összekuporodott és meztelen urnó és a kifogástalan megjelenésű cselédnő, lángoló, ellenséges pillantást vetettek egymásra, mely a vetélytársak ös régi gyűlöletének kifejezése volt.

Saccard is észrevette Clarisse jelenlétét. Sietve felöltözött és szünet nélkül egyik szitkot a másik után szórta Delcambre felé. Hirtelen elökléte, hogy végét veti a dolognak.

— Clarisse, jöjjön be!... Nyissa ki az ajtókat és ablakokat, hogy meghallhassa az egész ház!... A fő államügyész ur akarja, hogy mindenki tudomással bírjon jelenlétéről!

Delcambre sápadtan hátrált, midőn egy ablak felé látta lépni, hogy azt kinyissa. A rettetes ember képes volt arra, hogy fenyegetésé negyalótsa.

Saccard izgatottan járt fel s alá a szobában míg a grófné még mindig ott gubbasztott a szé-én. Még csak most látta meg őt Saccard s a nyon különösnek találta őt jelenlegi helyzetében. Nagyon tisztességesnek bizonyult és így szólt:

— Öltözzék fel, kedvesem és ne igazgassa magát. Nagyon ostoba história, de nem baj holnapután ismét találkoznunk, ugy-e? Nekem kell mennem, mert Hurettel kell találkoznom.

Távoztában még visszakíáltott: "És ha ola szokat vesz, csak vigyázzon! Praemiumokrt dolgozzék!"

Ugyanez órában Karolina asszony keserve-zen zokogott; feje lehányatott munkasztalá-za. A kocsis durva közlése, Saccard árulása elidéztek szívében azt a sok különféle érzelmét, melyeket eltemetni szeretett volna. Nyugalmat és reményt eröltetett magára az Ün-erselle miatt, de mióta az óvatosság felnyitotta szemét és füleit, tisztában volt azzal, hogy a rendellenességek mind komolyabb jellegű-ültek. Leginkább aggasztotta az Unversellé-élelmetes, szünni nem akaró vágtatása.

Ezalatt az inas behozott egy lámpát és azonnal visszavonult. Karolina asszony fel-egyenese, most már a hős, harcoló nő bá-orságával mosolygott Maxim felé, ki időköz-ben belépett. A fiatal ember egy percig nézte z úde, hóféhér hajú és vakító fogakkal bíró- nőt, — valóságban imádásra méltó asszony volt; azután észbe juttott atyja és megvető- sajnálkozással vonogatta vállait.

— Ó az oka, hogy ön sir, ugy-e? Oh, sze- gény asszonyom, nem mondtam, hogy ön na- gyon is sokat tart atyámról és hogy rosszul fogja önt megjutalmazni ezért?

Ekkor észbe juttott Karolina asszonynak hogy Maxim mindent elmond, a mikor tudni akarja. Ellenállhatatlan erő ösztönözte arra hogy megtudjon mindent, de a kérdézetes el- lenére volt, kerülő uton akart hát a való ny- mára akadni. Nem vette le róla a szemét.

— Ön korán veszettette el édes anyját. — Igen, alig ismertem... Még a plassans gimnáziumot látogattam, mikor meghalt, itt Párisban... Nagybatyánk, Pascal doktor, ma- gánál tartotta Clotilde testvéremet, kit csak egyszer láttam azóta viszont.

— Tehát az ön atyja ismét megházasodott? Maxím késett a válaszzsal, kifejezéstelen személt valami könnyed, vöröses gözkör homá-lyosította el.

— Igen, igen, megházasodott... Egy maga- sabbrangu hivatalnok leányát vette el, kit Be- raud Duchatellenek hívtak... René nem ne- kem való anya, inkább csak kedves barátóné... Aztán leült Karolina mellé. Mert látja, a pa- pát érteni kell, tudja az Isten, nem oly rossz ember ő, mint a többiek. De gyermekei, fele- sége, egyszóval egész környezete csak másod- sorban és a pénz után jön nála tekintetbe... Ez neki a vérebén van. Ő képes lenne bennün- ket eladni, csak beillenék valamelyik tervébe.

— Ugy, az ön atyja tehát ismét megháza- sodott, — ismétlé kis szünet után lassu, vonta- tott hangon, mintha régi emlékek támadnának föl benne.

— Renée, — mondá Maxim halkán és nagy- tétovázva, — csak pár évvel volt idősebb ná- lamnál...

A mint most Karolin asszonnyra nézett, egy- szerre csak bizalmat kezdett érezni e nő iránt, kit oly egészségesnek és okosnak talált és elbe- szélte neki a múltat szakadoztan, töredéze- a miből aztán magának kellett az egészet ös- szeállítania.

— Így ni, — mondá Maxim befejezésül; — sajnálom önt, ha ismét sirnia kéllene és nem 3... Érti most már, hogy miért nem akarok egy fillért is kölcsön adni... Ugyebár, az ilyen példák hamar megvénítik az embert?... Én mi- hamar megemberekedtem, feleségül vettem egy fiatal leányt, a ki beteg volt és nemsokára meg- hált és bátran letehetem az esküt, hogy ezen- tal senki rá nem bír többé semmiféle bolond- ságra.

Megragadta kezét és egy pillanattig fogva tartotta, majd így szólt:

— Majd el is feledek: Mondja meg neki, hogy Jeumoot asszony ma délre ehétre hívja őt... Hisz tudja, az a Jeumoot asszony, a ki zázezer frankért a császárt tüntette ki kegyel- léssel... No, ne féljen, akármilyen bolond az

apám, arra talán még sem lesz képes, hogy oly sokat költson egy nőre.

A mint Karolina asszony egyedül maradt, el- sem mozdult többé helyéből. Nagyra meresz- tett szemekkel nézett a lámpába. Majd hevesen föl pattant.

— Nem, nem, most vége mindennek, azzal az emberrel nem maradhat többé együtt. — Árulását még megbocsátotta volna, de a sok- piszok undorral töltötte őt; megriádvá gondolt arra, hogy holnap már talán bünt követhet el.

Mennie kell azonnal, nehogy a sár őt is meg- fertőztesse és nehogy ő is a romok alatt találja sírját. És messzire, nagyon messzire kell men- nie, fivéréhez, a távol Keletre, el, azonnal el! Még nem volt hat óra, hét óra ötvenöt perckor a marseillei villámvonatra szállhat, mert arra nem érzett magában erőt, hogy Saccardot még egyszer viszontláthassa. De azért gondosan összerakta az iratokat és jegyzeteket, a jó házi- asszony szokása szerint, a ki semmit sem akar rendtelenségben hátrahagyni.

Mielőtt a szobából kiment volna, még egy- szer körülnézte és e pillanatban az inas lépett be, egész csomó újságot és levelet adva át neki. Gépiesen nézte meg a címzéseket és felismerte fivérének hozzáintézett levelét. Damaszkus- ból érkezett, a hol Hamelin a beyruti szárny- vonal ügyében dolgozott. Hamelinnek igen jó napja lehetett. Tréfálva jegyezte meg, hogy az emberek most már multság kedvéért utaz- nak és nem járhat oly ismeretlen ösvényen, a hol valami párisi emberrel ne találkoznék. Mint előre látható volt, a Kelet tényleg nyitva állt Franciaország előtt; a Libanon termékeny lejtőin nemsokára ismét városok fognak emel- kedni. Végül az első vasuti vonalra tért át, mely Beyrutból Brüsszába fog vezetni. Aleppón és Angorán keresztül. Különös örömmel em- líté azt, hogy a taurusi szorosokra való tekin- tetből némi változásokat létesített a vasuti vo- nal irányában.

Karolina asszony befejezte az olvasást, a le- vél nyitva maradt az asztalon és ő ismét tovább álmodozott. Aztán szinte gépiesen körüljár-

tatta szeméit, tekintetét, mely minden egyes tervrajzon, minden aquarell képnél megállapo- dott. Ő mindazt látni vélte, hallani vélte az építkezések zaját és szinte meg volt róla gyö- zödvé, hogy a régi alvó ország végre felébred és születési fájdalmak fogják meglépni.

És most nem tudja, hogy mit tegyen; már már elhatározta, hogy el nem utazik, mert a si- ker a Keleten teljesnek látszott, a csatatér pe- dig Párisban volt; de azért szíve még folyton vérezett.

Felállt és homlokát odaszoritotta az ablak- hoz, mely a Bauvilliers-palota kertjére nyílt. A vékony függönyök mögött felismerte a gró- nét, ki fehérmeműt főözött, míg Alice tucat- számszámra festett aquarell képeket, melyeket titok- ban adogatott el.

Lelke odaszállt a munkásmenhely felé, míg tekintete a kert homályában révedezett. Az előtte való napon v. lami emléknap tiszteletére Saccard nevében édességeket és játékokot osztott ki és a mikor most eszébe jutott, hogy mily örömtelten zajongtak a gyermekek, akaratlanul is elmosolyodott. Egy hét óta Viktorral job- ban meg vannak elégedve és kielégítő bizonyít-ványokat látott Orvidio hercegnőnél, a kivel hetenkint kétszer kimerítően beszél az inté- zetről. Viktor képeinek hirtelen feltűnésénél szinte bámolt, hogy kétségbeesett pillanatában még arról a fiúról is megfeledkezhetett. Szab- ad-e őt cserben hagylnia és szabad-e a meg- kezdett jó művet kockára tennie?

Midőn Karolina asszony ismét odalépett asz- talához, könnyed borzongást érzett. Hogyan, ő fázik? Ez különös, hisz még télen sem szer- tette a fűtést! Ugy érezte, mintha megijodva lépett volna ki a jéghideg fürdőből, egész nyu- godt érveréssel. A tűz kiadott, maga igyeke- zett tehát felszítani; apró fája nem volt és így hát régi újságokat gyújtogatott, a hasábok alatt. Egy pillanattig boldog volt e foglalko- zás közepette. Így hát ismét elmuút egy vég- zetes pillanat és újra remél. De mit? Azt maga sem tudta.

(Folt. köv.)

A TÁRSADALMI FORRADALOM.

— Irta Karl Kautsky. —

I.

(Folytatás.)

AZ OSZTÁLYELLENTÉTEK ENYHÜLÉSE.

A mezőgazdasági nagyüzemben a bér munkás sokkal fontosabb szerepet játszik, mint a parasztiirtokon. Amarra névze azonban az élelmiszerek magas árai is egész más jelentőséggel bírnak, mint a pa- rasztra névze, ki termékeinek nagy részét maga fogyasztja el. Az élel- miszerek termelői és fogyasztói közötti ellentét természetesen nem izonos a munkás és kizsákmányolója közötti, hanem azzal, mely- záros és falu között van. A városban azonban ma a proletáriátus az egész városban, harcdeztetebb és harcdeztetebb osztály és így az élel- miszerek elárusítója itt is a proletárral kerül összeütközésbe, mint egerlyesebb ellenségével.

Nem esoda, ha a nagybirtokos másképpen gondolkodik ma az- paros munkásról, mint annakelőtte. Előbb az ipari kapitalisták és munkásaik közötti küzdelmek hidegen hagyták, sőt gyakran leplezet- en kárörömmel töltötték el a kapitalistákkal szemben, néha még bizo- nyos rokonszenvet is érezve a proletár iránt. Ez akkoriban nem állt útjában, de bezeg állott a kapitalista, ki védvámokot követelt ott, hol néki szabad kereskedelemre volt szüksége és megfordította, aki a föld- árakéban a profit befolyását látta és attól a hadsereg és bürokráciá- ban monopolizált magasabb állásokat elvenni igyekezett.

Ma ez más alakot öltött, a munkásbárát toriek, junkerek és bór- abátosok, a Diszálk, Rodbertusok, Vogelsangok kora rég lejárt. Mint a kispolgárság és a közép- és nagyobb parasztok osztálya, ugy a nagybirtok is mindinkább munkásellenessé válik.

De a **tőkésosztály?** Ez ma a döntő osztály és vajjon hasonlóan z intelligenciához, nem-e válik legalább ez, munkásbarátabbá? Saj- nálattal kell megállapítanom, hogy ebből mit sem látok. Bizonyára a tőkésosztály is átáakult, nem marad mindig ugyanaz, melyek azon- an változásainak legfontosabbjai az utolsó évtizedekben?

Egyik oldalán a verseny gyöngülése, sőt helyely-közébe annak eljes megszűnésével találkoznak egy-egy iparág kapitalistáinak egy- országban beült történő szervezkedése nyomán, munkaadó-egyesületek- en, kartellekben, trustokban, a másik oldalán a nemzetközi-verseny- ző esedéssel, új, kapitalista nagyhatalmak létesítése által, nevezet- en Németországban és az Egyesült Államokban.

A vállalkozók egyesületi megszüntetési a versenyt a munkaadók- zóított, nem csupán termékeik veívóivel, hanem munkásaikkal szemben s. Munkaerejük számos veívő helyett ezáltal egyetlen egyveő ál- lank szemközt. Mennyire növekszik ezáltal ennek fölvnye, de ezzel együtt a munkásokkal való ellentéte is nem igényel további bizonyi- tást.

Az Egyesült Államok legújabb cenzusa szerint 1890-től 1900-ig a munkások bérei az amerikai iparban általában estek. Ha ez igaz, akkor nem tévedünk, ha ebben a kartellek és trustok hatásait látjuk. Ugyanez irányban hatott azonban a külső konkurencia kiélese- dése is. Itt is a fogyasztók mellett a munkások azok, kiknek hátrá- nyára út ki ez a fejlődés. Az árunkak vérvámokkal való megdráji- tása mellett, melyek ismét a vállalkozó-szervezetek képződésének ked- veznek, a munkások erősbüdő kizsákmányolása az, mi által a kapita- listák a külső konkurenciával szembeállítani igyekeznek. Ezért a küz- delem kiélesítése a munkások harci szervezetiével szemben, a politikai- akkál és gazdaságiakkal, melyek azoknak útját állják.

Tehát itt sem enyhítése, hanem fokozása az osztályellenfétekek.

Ehhez járul harmadik tényezőként a fokozódó egybeolvadása az ipari tőkének a pénztőkével, a haute finance-val. Az ipari tőkés vál- lalkozó, a ki a termelési terén valaméy üzemet bír, e szó legtagább értelmében vége (beleértve a forgalom üzemet is), melyben szerző- dött bérnünkéseket zsákmányol ki és azokból hasznót húz. A pénz- kapitalista ezú szemében a régi uszország modernizált alakja. Jövedel- méből pénzből húzza, melyet kamat- és bencvény- kölcsönöz el, másnapig,

nem csupán mint azelőtt, szükségét szenvedő magánosoknak, hanem kapitalista vállalkozóknak, községeknek, államoknak, stb.

Az ipari tőkés és a pénzkapitalista között nagy ellentét áll fenn, hasonlatos ahhoz, mely az ipari kapitalistát a földbirtokossal állítja szembe. Miként a földjárdék (bérlet), ugy a kölcsönzött tüke utáni kamat is, levonás a vállalkozói nyereségből. Mindkét fajtájú tüke ér- dekei élelntmondanak tehát egymásnak e pontban. De politikailag is szétválnak. Miként a nagybirtok ma egy erős, leginkább monarchikus államhatalom érdekében száll sikra, mívet, a mennyiben udvari ne- messég, az uralkodót és ezzel az államhatalmat személyesen befolyá- solhatja, miként továbbá a militarizmusért rajong, mely leszarmazói előtt a tiszti pályát nyitja meg, melyre a polgári leszármazottak ke- vesébb alkalmasak, miként tehát mindenkor erőszakos politikának szószóloja kifelé és befelé egyaránt, ugy a magas pénztüke is nagyon kedveli a militarizmust és az erőteljes és erőszakos kormánypolitikát kifelé és befelé. A pénztüke csucsának erős, néptől és parlamentől független államhatalomtól nincs oka tartani, minthogy ezt mint hite- lezők, gyakran személyes udvari befolyásuk által is kezükben tartják. A militarizmusban, háboruban és államadósságokban szintén van ér- deküik, ugy az államnak hitelezni, mint szállított minőségben, mert be- folyásuk és kizsákmányolásuk köre tágu, hatafömk és gazdagságuk növekszik általa.

Másképp az ipari tüke. Militarizmus, háborum, államadósságok magasabb adókat jelentenek, melyeknek nagy részéhez hozzá kell já- rulnia és melyek nekí a termelési költségeket drágítják. Ezenfelül a háboru az árutermelés és árupiac pangását jelenti, üzeti nehézségeket s gyakran a romlás. Ha a pénzember merész, pazarló és erőszakos, ugy az ipari vállalkozó takarékos, félénk és békeszerető. Egy erős államhatalom annyival is inkább kell, hogy gondolkodóba ejtse, mint- hogy azt nem tudja közvetlenül befolyásolni. Nem egy erős kormány, hanem egy erős parlament felel még az ő érdekeinek. Ellenében a nagybirtokkal és a haute finance-val, a liberalizmus felé hajlik ez ok- ból. Ennek főszegsége az övé is. Ha egyrészt földjárdék, kamat- adók csökkentik profitját, ugy a másik oldalán a feltörekvő proletáriát- us az egész profitgazdálkodást fenyegeti. De a proletáriátussal szem- ben is, a hol ez nem túlságosan fenyegetőnek mutatkozik, előnyben ré- szesíti a divide et impera békés módszereit, vaámint annak korrump-álását és leigazását jötekönységi egyletekkel stb., az erőszakos leve- rés módszereivel szemben. A hol a proletáriátus még nem folytat ön- álló politikát, ott egész szívesen használja fel azt az ipari tüke feltö- röknek és szavozó birkának, hogy a saját politikai hatalmát növelje. A kispolgári szocializmus előtt jelentéktelenebnek tetszik az ipari tüke és proletáriátus közötti élelntét, mint egyrészt a vállalkozói nyere- ség, másrészt a földjárdék és tükeekamat közötti. A kamat és föld- járdék megszüntetését tekintí a szociális kérdés megoldásának.

A pénzkapitalizmus és ipari tüke közötti különbség azonban mind- inkább szűnőfélben van, mert a tükekoncentráció-haladásával a pénz- tüke mind hatalmasabbá vák az ipar fölött. Fontos eszköz e mellett a magánvállalkozónak fokozatos eltávolítása **részvénytársaságok** ál- tal. Jóhiszemű optimisták ebben a tüke "demokratizálódásának" egy eszközet látják és ugy tekintik, mint a tüket lépésről-lépésre békés uton észrevétlenül a nép tulajdonába lehet átvinni. Valóban ez egyik eszköze annak, hogy a közép- és alsó osztályok minden pénzé, melyet ezek nélkülözhetnek az azonnali fogyasztás szempontjá- ból, pénztükévé alakítsassék át és mint ilyen álljon a nagy pénzkapita- listák rendelkezésére az ipari vállalkozók kizsájtítása céljából s hogy növejlék a pénztüke eszközeit az iparnak és pénzkapitalisták kezében való koncentrációja érdekében. A részvényügy nélkül a nagy pénz- emberek csak oly üzemet fölött uralkodhatnának, melyeket saját pénzükön vettek meg. Ennek köszönhetik, hogy számos üzemet függő- ségbe ejtettek önmaguktól és ezáltal siettetik azok megszerzését, mel- mely megvételeére nincs elegendő pénzük. Az egész mesebe illő hata- lom, melyly a Pierpont Morganok rendelkeznek, kik az Egyesült Ál- lamokban néhány év alatt számos vasutat, bányát, a legtöbb vasművet egy kézben egyesítették és most már a legfontosabb tengereintuli hajó- vonalakat is monopolizálták, a legfontosabb kulturáliságok ipara és forga- ma fölötti uralomnak ez az egy csapással való megszerzése lehe- tetlen volna részvénytársaságok nélkül.

(Folytatjuk.)

